

Μιχαήλ Γρηγ. Λιάντα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Ιατρός
Ψυχολόγος
Κοινωνιολόγος
Καθηγητής
Δικηγόρος
Μηχανολόγος
Γεωπόνος
Δημοσιογράφος
Οικονομολόγος

Τ. Ε. Ι.

Σχολή Τεχνολογίας
Τροφίμων
Σχολή Διάκρισης και
Οικονομίας
Σχολή Επαγγελματίων
Υγείας και Πρόνοιας
Σχολή Γεωπονίας
Σχολή Τεχνολογικών
Εφαρμογών

ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τεχνίτης
ηλεκτρονικός
Τεχνίτης
αυτοκινήτων
Μηχανοτεχνίτης
Ηλεκτροτεχνίτης
Χρυσοσκόπος
Τυπογράφος

ΕΡΓΑΣΙΑ

Στη
Βιομηχανία
Στο
Εμπόριο
Στο
Δημόσιο
Στις
Τράπεζες

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το φλέγον πρόβλημα του επαγγελματικού προσανατολισμού είναι στενά συνυφασμένο με την πολυπλοκότητα που δημιούργησε ο ανθρώπινος υλικότεχνικός και πνευματικός πολιτισμός στο χώρο των πάσης φύσεως επαγγελματικών εργασιακών δραστηριοτήτων των ατόμων κάθε οργανωμένης κοινωνίας. Η πρόοδος και ευημερία κάθε πολιτισμένης κοινωνίας εξαρτάται τα μέγιστα σήμερα από την πλήρη και ορθολογιστική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει, από την τοποθέτηση κάθε επί μέρους μέλους της στην κατάλληλη γι' αυτό θέση μέσα στο χώρο της παραγωγής. Για το λόγο αυτό κυρίως η ανάγκη για διερεύνηση, έγκαιρη διάγνωση και καλλιέργεια των ικανοτήτων και δεξιοτήτων κάθε αναπτυσσομένου ατόμου έχει καταστεί θεμελιώδες αίτημα της εποχής που ζούμε.

Το έργο αυτό, που είναι πρώτηστη υποχρέωση της αγωγής του ανθρώπου, έρχεται να πραγματώσει η εκπαίδευση κάθε πολιτιστικά προηγμένης χώρας στα σχολεία κάθε βαθμίδας και τύπου που έχει ιδρύσει, καθώς και άλλοι εξωσχολικοί φορείς, που ενδιαφέρονται άμεσα για την εργασιακή απασχόληση και απόδοση των ατόμων τα οποία εισέρχονται στην «αγορά εργασίας». Η Πολιτεία, στην προσπάθειά της να βοηθήσει την εκπαίδευση αλλά και τους άλλους ενδιαφερομένους φορείς στον τομέα αυτόν, έχει αστήσει ανάλογες κρατικές υπηρεσίες, που ασκούν το έργο του επαγγελματικού προσανατολισμού των νεαρών κυρίως μελών της –όπως και κάθε άλλου ατόμου– και ενθαρρύνει, κατά κανόνα, κάθε ατομική και συλλογική προσπάθεια, πρακτική και θεωρητική - ερευνητική.

Στα πλαίσια της μεγάλης και σοβαρής αυτής προσπάθειας πρέπει να ενταχθεί και η παρούσα εργασία, στην οποία ο συγγραφέας προσεγγίζει το όλο πρόβλημα του επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τρόπο «σφαιρικό». Γνώση, της εργασίας αυτής έλαβα από το χειρόγραφο κείμενο το οποίο είχε την καλωσύνη να θέσει υπόψη μου ο συγγραφέας, που το περιεχόμενό του προορίζεται για σπουδαστές της Ψυχολογίας.

Επειδή πιστεύω, ότι κάθε ατομική συμβολή στο χώρο του επαγγελματικού προσανατολισμού στον τόπο μας, πρέπει να ενθαρρύνεται, αλλά και διότι πολλά τα χρήσιμα που περιέχει η εργασία αυτή, παρότρυνα το συντάκτη της να την εκδώσει σε βιβλίο. Από άποψη περιεχομένου παρουσιάζεται γενικά αξιόλογη, όπως άλλωστε φαίνεται και από μια πρώτη ματιά στον πίνακα περιεχομένων.

Η παρούσα εργασία ακλύπτει τα θέματα του Ε.Π., θεωρητικά και πρακτικά, κατά τρόπο πολύ ικανοποιητικό. Ο συγγραφέας, που επί χρόνια τώρα κινείται στο πρακτικό πεδίο της εφαρμογής του Ε.Π. στον τόπο μας, πεδίο που του έχει δώσει πολύτιμες εμπειρίες, έχει πετύχει να μας κάνει κοινωνούς των εμπειριών του αυτών, πράγμα που κατά τη γνώμη μου έχει πολύ μεγάλη αξία. Γιατί αυτό που μας χρειάζεται περισσότερο σήμερα δεν είναι οι θεωρίες περί Ε.Π. τις οποίες τόσο εύστοχα παραθέτει, αλλά η δημιουργία στον μελετητή του βιβλίου της πεπιοθήσεως, ότι αυτές οι θεωρίες μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη. Πιστεύω πως κάθε καλόπιστος αναγνώστης του βιβλίου τούτου θα διαπιστώσει, ότι ο κ. Μ. Λιάντας μας παρέχει με πολλή άνεση, πλήρη και σωστή ενημέωση πάνω στις στρατηγικές και τεχνικές της όλης διαδικασίας που οφείλει να ακολουθεί ο Ε.Π. στην πράξη, αν πρόκειται να είναι αποτελεσματικός και επωφελής. Παράλληλα πετυχαίνει τη συνειδητοποίηση, τόσο στους σπουδαστές του, για τους οποίους πρώτιστα προορίζεται το εγχειρίδιο αυτό, όσο και σε κάθε υπεύθυνο πολίτη αναγνώστη, της μεγάλης αξίας και της σοβαρότητας του έργου του Ε.Π. σχολικού και εξωσχολικού, θέτοντας τον καθένα μας ενώπιον των ευθυνών του πάνω στο τόσο «καίριο» και «καυτό» πρόβλημα του Ε.Π., που απυχώς ακόμη δεν έχει αντιμετωπιστεί στην Πατρίδα μας με τη σοβαρότητα που του αρμόζει.

Άτομα, τα οποία, όπως και εγώ, είχαμε την αγαθή τύχη να παρακολουθήσουμε και να μελετήσουμε από κοντά αυτό που εδώ και δεκαετίες τελεσιουργείται σε άλλα Κράτη στο χώρο του Ε.Π., δεν είναι επιτρεπτό για την ώρα να αισιοδοξούμε για ό,τι βλέπουμε να γίνεται στον τομέα αυτό στον τόπο μας. Και είναι, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο όπου μηνύματα σαν αυτό, που αναπηδά από τις σελίδες αυτής της εργασίας, αρχίζουν να μετριάζουν κάπως την απαισιοδοξία μας και να τη μετατρέπουν δειλά-δειλά σε ελαφρά αισιοδοξία, η οποία οφείλει να προκαλέσει τα ευμενή μας σχόλια καθώς και την ενθάρρυνσή μας προς νέους ανθρώπους που με συναίσθηση ευθύνης ασχολούνται δημιουργικά με το επίμαχο πρόβλημα του Ε.Π. Εργασίας όπως η παρούσα προοικονίζουν χωρίς αμφιβολία ένα καλύτερο αύριο για τον Ε.Π. και την Πατρίδα μας, που όλοι πρέπει να φροντίσουμε, ώστε να επισπευθεί η επέλευσής του. Γιατί, κατά τη γνώμη μας, παρά τη σημερινή οικονομική ύφεση και κρίση, τα θετικά αποτελέσματα από την καθολική και σωστή άσκηση του Ε.Π. στη χώρα μας δεν μπορεί παρά να έχουν λίαν ευεργετικές επιπτώσεις στην εθνική μας οικονομία και κατ' ακολουθία στην ευημερία μας ως ατόμων και ως κοινωνικού συνόλου.

Τελειώνοντας επιθυμώ να εκφράσω την ικανοποίησή μου από την εργασία αυτή, να συγχαρώ τον κ. Μ. Λιάντα και να ευχηθώ για την ανάγνωσή της από ένα ευρύτερο αναγνωστικό κοινό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ξ. ΤΣΑΜΠΗΣ, Ph. D.
τ. Εκπαιδευτικός Σύμβουλος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι παλαιά η διακήρυξη και οικονομική αρχή «ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση». Ποτέ δεν ήταν όμως τόσο επίκαιρη όσο σήμερα που η εξειδίκευση απλώνεται σε κάθε δραστηριότητα και που οι έννοιες «αποδοτικότητα» και «παραγωγικότητα» αποτελούν την κύρια φροντίδα στη σύγχρονη διάρθρωση της οικονομίας, όπου έχει αποδειχθεί, ότι δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν έργα μέσα στον οικονομικό ανταγωνισμό, χωρίς τη σωστή εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Ήταν λοιπόν επόμενο ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού ως κλάδος της εφαρμοσμένης ψυχολογίας να διευκολύνει την πραγματοποίηση των οικονομικών στόχων και τη θετική προσαρμογή του ατόμου στη νέα κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα, να κατακτά δε όλο και περισσότερο έδαφος στις μέρες μας.

Όσον αφορά την πατρίδα μας, στον τομέα του Ε.Π., ελάχιστα έχουν γίνει μέχρι στιγμής από την εκπαίδευση για τη σωστή ενημέρωση των μαθητών των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης και των νέων μας καθώς και για την υπεύθυνη και αποτελεσματική τους βοήθεια στο θέμα της εκλογής του μελλοντικού τους επαγγέλματος.

Η έκδοση αυτού του βιβλίου αποτελεί μια προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή και φιλοδοξεί να καλύψει ένα κενό στην υπάρχουσα Ελληνική βιβλιογραφία πάνω στο μεγάλο θέμα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού των νέων μας. Τα θέματα που αναπτύσσονται στο βιβλίο αυτό δε στηρίζονται σε απλές θεωρητικές γνώσεις, αλλά πάνω σε γνώσεις που αποκτήθηκαν μετά από πολυετή εμπειρία που πηγάζει από την πράξη και την έρευνα στον Ε.Π. που εφαρμόζει ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) στον τόπο μας. Ο συγγραφέας στη σταδιοδρομία του είχε την τύση να αποκτήσει πρώτα πρακτικές και στη συνέχεια θεωρητικές γνώσεις.

Το εγχειρίδιο αυτό έχει σκοπό να δώσει θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις, για κάθε σπουδαστή ή επιστήμονα ψυχολόγο - παιδαγωγό, επαγγελματία πάνω στον προβληματισμό της ορθής εκλογής του επαγγέλματος και επί πλέον να γνωρίσουν την τεχνική του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Τέλος, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους εκείνους που μου έδωσαν την ευκαιρία αλλά και εκείνους που με βοήθησαν με κάθε τρόπο στην έκδοση αυτού του βιβλίου.

Μιχαήλ Γρηγ. Λιάντας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Ο θεσμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις διάφορες χώρες και στην Ελλάδα 13
- Ο σκοπός και η σημασία του επαγγελματικού προσανατολισμού (Ε.Π.) 18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΝΟΙΑ & ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

& ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

- Ορισμός του επαγγελματικού προσανατολισμού 21
- Θεωρίες περί του επαγγέλματος και της σημασίας της επαγγελματικής εκλογής 22
- Η σπουδαιότητα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού 23
- Η κοινωνική εξέλιξη των επαγγελμάτων 25
- Έννοια του επαγγέλματος 25
- Ταξινόμηση των επαγγελμάτων βάσει ικανοτήτων(2) 26
- Ταξινόμηση των επαγγελμάτων βάσει χαρακτηριστικών τύπων 27
- Ταξινόμηση των επαγγελμάτων βάσει ενδιαφερόντων 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ

ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ή ΕΚΛΟΓΗ

- Προσωπικοί παράγοντες 30
- Κοινωνικοί παράγοντες 32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΕΩΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΨΥΧΟΛΟΓΟ - ΣΥΜΒΟΥΛΟ

ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

- Επαγγελματική πληροφόρηση. Τι πρέπει να γνωρίζει ο Ψυχολόγος - Σύμβουλος Ε.Π. 35
- Πρακτική οργάνωση των πληροφοριακών στοιχείων που πρέπει να έχει στη διάθεσή του ο Ψυχολόγος - Σύμβουλος Ε.Π. 36

- Διαδικασία συγκεντρώσεως πληροφοριών	37
- Τρόπος ταξινομήσεως πληροφοριών	38
- Το έργο του Ψυχολόγου - Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ.

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

- Πού πρέπει να βασίζεται η εκλογή του επαγγέλματος	42
- Η προετοιμασία του ατόμου για την ορθή εκλογή του επαγγέλματος	43
- Η ομαδική εξέταση με Tests χαριού - μολυβιού	44
- Αρχές και μέθοδοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού	45
- Πώς μελετούμε το άτομο προκειμένου να του δώσουμε επαγγελματική συμβουλή (με ποια μέσα)	46
- Μέσα και τεχνικές για την εφαρμογή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού	46
- Προδιορισμός των ικανοτήτων	47
- Έννοιες της ικανότητας	48
- Μέθοδοι ψυχολογικής έρευνας	50
- Η Ψυχολογική εξέταση	51
- Οργάνωση και συσχέτιση των πληροφοριών από τα Tests και ερωτηματολόγια και η οργάνωση της επικοινωνίας με το εξεταζόμενο άτομο	69
- Η τελική κρίση (γνωμάτευση)	70
- Η παρακολούθηση (Follow up)	72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

- Νοητικές ικανότητες και η σημασία τους για την εκλογή του επαγγέλματος	77
- Μέθοδοι για τη μέτρηση της νοημοσύνης	79
- Τι είναι συντελεστής ευφυΐας	82
- Νεώτερες μέθοδοι μετρήσεως της νοημοσύνης	84
- Σημασία του Σ.Ε.	85
- Κλίμακα νοημοσύνης του Terman	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ

- Η έννοια της προσωπικότητας στην ψυχολογία	89
- Δομή της προσωπικότητας	91
- Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη νοημοσύνη	97
- Παράγοντες που διαμορφώνουν την προσωπικότητα	99

- Η διερεύνηση της προσωπικότητας	100
- Ταξινόμηση των Tests προσωπικότητας	101
- Ενδιαφέροντα	104
- Η κλίση	106
- Η ομαλή ή υγιής προσωπικότητα	109
- Στοιχεία που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της προσωπικότητας	110

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ**ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

- Περιεχόμενο του φακέλου επαγγελματικού προσανατολισμό	113
- Στοιχεία του φακέλου επαγγελματικού προσανατολισμού (συνοπτικά)	113
- Παρακολούθηση των ατόμων που έλαβαν συμβουλή επαγγελματικού προσανατολισμού (follow up)	114
i) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (ΤΥΠΟΥ Α)	115
ii) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (ΤΥΠΟΥ Β)	116

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ**ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ****ή ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ**

- Εισαγωγή	119
ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	122
- Έργο του καθηγητή - Συμβούλου Σ.Ε.Π.	124
- Πώς σκέπτεται ο σημερινός νέος και τι τον απασχολεί καθώς προχωρεί από την παιδική στην εφηβική ηλικία	126
- Οργάνωση της εργασίας του καθηγητή - Συμβούλου Σ.Ε.Π.	126
- Αρχές που διέπουν την επαγγελματική διαπαιδαγώγηση	127
- Οι αλλαγές στα επαγγέλματα	128
- Η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου	129
- Εξελικτικές θεωρίες	129
- Βασικές ψυχολογικές απόψεις στις οποίες στηρίζεται ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός ή (επαγγελματική Διαπαιδαγώγηση)	131
- Διαρθρωτική ή Δομική και Εξελικτική θεωρία	132
- Επαγγελματική εκλογή και επαγγελματικά στάδια ζωής	134
- Η θεωρία του Tiedeman	137
- Επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ωριμότητα	137
- Επαγγελματική ανάπτυξη	138
ΣΤΑΔΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ	140
- Έρευνα των μορφών συμπεριφοράς του μαθητή κατά τα στάδια εξέλιξής του	141
- Παράγοντες που επηρεάζουν το άτομο ως μαθητή Λυκείου, ως νεαρό ενήλικο και στα στάδια της ωριμάνσεώς του	143

- Η μετάβαση από τον επαγγελματικό προσανατολισμό στην επαγγελματική διαπαιδαγώγηση και την επαγγελματική συμβουλευτική	147
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗ Η ΑΓΩΓΗ	149
- Επαγγελματική Συμβουλευτική	151
- Τρόπος εφαρμογής της Συμβουλευτικής	151
- Μέθοδοι Επαγγελματικής Αγωγής και Συμβουλευτικής	155
- Η συνέντευξη στην Επαγγελματική Συμβουλευτική	156
- Έλεγχος της συνεντεύξεως ως μεθόδου της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής	159
Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	160
- Έννοια και σημασία της πληροφόρησης	160
- Είδη πληροφοριών	161
- Συγκέντρωση των πληροφοριών	162
- Απαιτήσεις που πρέπει να πληρεί η επαγγελματική πληροφόρηση	164
- Πώς συγκεντρώνονται οι πληροφορίες	164
- Σύνταξη επαγγελματικής μονογραφίας	165
- Καθοδήγηση των ενδιαφερομένων μαθητών ή νέων στον τρόπο πληροφόρησης	166
- Χρησιμότητα επαγγελματικών πληροφοριών	167
- Εκπαίδευση των μαθητών στις μεθόδους αυτογνωσίας και αυτοπληροφόρησης	167
- Ασκήσεις αυτογνωσίας και λήψεως αποφάσεων	168
- Τι με προβληματίζει και ποιες πληροφορίες έχω ή θα ήθελα να έχω	168
- Γενικές οδηγίες	168

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Ο ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

- Σκοπός και περιεχόμενα του πρακτικού Ε.Π.	179
- Σχεδιασμός και προετοιμασία	180

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΨΥΧΟΤΕΧΝΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

- Κατάλογος Tests χαρτιού - μολυβιού και οργάνων	186
--	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο θεσμός του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις διάφορες χώρες και στην Ελλάδα

Κάθε άτομο, μπαίνοντας στο χώρο της επαγγελματικής ζωής πρέπει, να χρησιμοποιείται ανάλογα με τις ικανότητές του. Η ευτυχία του καθενός εξαρτάται από την πλήρη προσαρμογή του στο δικό του είδος εργασίας, όπως παρατηρεί ο Dr. Alexis Garrel στο βιβλίο του «Ο άνθρωπος αυτός ο άγνωστος».

Το πρόβλημα της εκλογής του επαγγέλματος απασχόλησε πολλούς διανοητές από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, όπως π.χ. τους Σοφιστές και τον Πλάτωνα στην αρχαία Αθήνα, τους μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας κατά τον 4ο και 5ο μ.Χ. αιώνα, τον Montain (1533-1592) και τον Pascal (1623-1662) αργότερα και άλλους. Αξίζει να αναφερθεί εδώ και η εργασία του Ισπανού ιατρού Huan Huarte από το 1575 η οποία αναφέρεται στα είδη της ευφυΐας και στην ανάγκη εξακριβώσεως των προσόντων των εισερχομένων στα Πανεπιστήμια.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός απασχόλησε και τον Rousseau (1712-1778). Όταν ο Αιμιλιός του έφτασε στην κατάλληλη ηλικία, προσπάθησε με ένα είδος Tests, να βρεί τις κλίσεις του και τις προτιμήσεις του.

Ορόσημο στην εξελίξη του Επαγγελματικού Προσανατολισμού αποτελεί η Γαλλική Επανάσταση (1789), που με τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου επέτρεψε την ελεύθερη είσοδο των ατόμων σε όλα τα επαγγέλματα.

Κατά το 19ο αιώνα η εξελίξη της επιστήμης, της τεχνικής, της μηχανικής και παράγοντες όπως ο οικονομικός, η κατανομή των εργατικών χεριών κ.ά. προκάλεσαν μια κοινωνική ανακατάταξη και συνέβαλαν στο μετασχηματισμό των κοινωνιών.

Στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου παρουσιάστηκε τεχνολογική εξέλιξη, που αναπτύχθηκε παράλληλα με τη βιομηχανική και κοινωνική επανάσταση. Έτσι δημιούργησε ιδιαίτερες ανάγκες όσον αφορά την εξειδίκευση των εργαζομένων, την ορθολογικότερη κατανομή της εργασίας, την ορθολογικότερη χρησιμοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα γενικά. Η εφαρμογή της οικονομικής αρχής «ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση» έγινε πια επιτακτική ανάγκη.

Για την εφαρμογή αυτής της οικονομικής αρχής αναζητήθηκε η βοήθεια της ψυχολογίας μέσω του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και έτσι από τις αρχές του αιώνα μας ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Ε.Π.) αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης και κλάδο της Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας.

Το κρατικό ενδιαφέρον για τις ιδέες και μεθόδους του Ε.Π. εκδηλώθηκε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και κορυφώθηκε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα σύγχρονα κράτη, ανάλογα με την τεχνολογική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή τους εισήγαγαν το θεσμό του Ε.Π. σε διάφορες εποχές και με διάφορες μορφές. Κράτη ανεπτυγμένα βιομηχανικά και οικονομικά, όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Αμερική, η Γερμανία, η Μ. Βρετανία κ.ά., εισήγαγαν το θεσμό του Ε.Π. από την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας και από τότε ακολουθείται μια εξελικτική πορεία στη διερεύνηση του θεσμού αυτού.

Τα κράτη σήμερα με την εφαρμογή του Ε.Π. επιδιώκουν από το ένα μέρος την αύξηση της παραγωγής και από το άλλο μέρος ενδιαφέρονται για την ικανοποίηση του συμφερόντος του ατόμου, το οποίο σε πλατύτερη έννοια είναι συμφέρον και του κράτους και πιστεύουν ότι ο Ε.Π. θα συντελέσει στην επιτυχία του οικονομικού και κοινωνικού προγραμματισμού κάθε χώρας και στην ευημερία της.

Ο θεσμός του Ε.Π. ασκήθηκε στα ανεπτυγμένα κράτη από τις υπηρεσίες που απασχολούνταν κυρίως με τους νέους, τη μόρφωση, εκπαίδευση και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Η ιστορική πορεία της εφαρμογής του θεσμού σε κάθε κράτος υπήρξε διαφορετική και εξαρτήθηκε από το βαθμό ανάπτυξεως του κράτους και τον τρόπο οργάνωσης των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού. Αρχικά είχε τη μορφή απλής επαγγελματικής επιλογής, χωρίς να γίνεται στη συνέχεια έρευνα για τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα του ατόμου, επειδή όλο το βάρος έπεφτε όχι στο άτομο αλλά στην επιχείρηση που το χρειαζόταν και που ήθελε ν' αποδώσει γι' αυτήν μονάχα. Αλλά ο άνθρωπος ως ολότητα και ως προσωπικότητα που είναι, δεν φανερώνεται από μια εξέταση επιλογής, ούτε το από οποιαδήποτε εξέταση αποτέλεσμα είναι στατικό, αμετάβλητο και άρα καθοριστικό όσον αφορά το μέλλον του ατόμου. Η αντίληψη ότι ο Ε.Π. είναι δυνατόν να εφαρμοστεί μόνο σε μια δεδομένη στιγμή και μάλιστα κατά τη στιγμή που ένα άτομο εισέρχεται στην εργασία είναι πια απηρχαιωμένη και ανεδαφική.

Οι ψυχολόγοι και οι επαγγελματικοί σύμβουλοι δεν αποδέχονται αυτή την άποψη, γιατί είναι πια σήμερα βεβαιωμένο πως οι ικανότητες, τα ενδιαφέροντα, η νοημοσύνη δέχονται επιδράσεις από το περιβάλλον και συνεχώς εξελίσσονται, ιδιαίτερα με τη βοήθεια της εκπαίδευσής, σχολικής και εξωσχολικής.

Με την πρόοδο της επιστημονικής έρευνας στο χώρο του επαγγελματικού προσανατολισμού αναγνωρίστηκε η σημασία της εφαρμογής του στα άτομα από νεώτερη ηλικία, δηλαδή από τη σχολική περίοδο, όπως και η συνέχιση της παροχής συμβουλής μέχρι της επαγγελματικής τους αποκαταστάσεως.

Αν αναφερθούμε π.χ. στη Γαλλία, θα διαπιστώσουμε ότι με το σχετικό διάταγμα του 1922 πρώτη εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού στη χώρα αυτή πραγματοποιήθηκε από τις υπηρεσίες απασχολήσεως. Σήμερα όμως στη Γαλλία μετά από πολλές μεταβολές ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός εφαρμόζεται πρώτα στα σχολικά πλαίσια και συνεχίζεται μέχρι και τη στιγμή της τοποθετήσεως σε εργασία. Το ίδιο έχει συμβεί και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Σε άλλα κράτη, όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Αγγλία, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός εφαρμόζεται από τις υπηρεσίες απασχολήσεως, οι οποίες συνεργάζονται στενά με τις σχολικές αρχές, για να εξασφαλιστεί η παροχή συμβουλών και βοήθειας κατά την περίοδο της αναπτύξεως και εξελίξεως του ατόμου, που συμπίπτει με την φοίτηση των παιδιών στα σχολεία Γενικής Εκπαίδευσής.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός είναι ανθρωπιστικός, κοινωνικός και οικονομικός θεσμός συγχρόνως. Ως ανθρωπιστικός βασικός του στόχος είναι να βοηθήσει το άτομο να εκλέξει το κατάλληλο γι' αυτό επάγγελμα, να προετοιμαστεί γι' αυτό και να το ασκήσει με επιτυχία. Ως κοινωνικός θεσμός εξάλλου, επιδίδει την ομαλή προσαρμογή του ατόμου στο επάγγελμα και στη ζωή του.

Η επαγγελματική επιτυχία ή αποτυχία επιδρά ιδιαίτερα στην ψυχική ισορροπία του ανθρώπου και συμβάλλει θετικά ή αρνητικά στην απόδοση της εργασίας.

Είναι παρατηρημένο, ότι οι αποτυχημένοι και παραστρατημένοι στη ζωή, είναι άτομα τα οποία δεν κατόρθωσαν να βρουν την κατάλληλη εργασία και δεν αξιοποίησαν στο βαθμό που έπρεπε τις ικανότητές τους, ούτε αισθάνθηκαν την ικανοποίηση και τη χαρά της δημιουργίας. Τα άτομα αυτά δεν κατόρθωσαν να αξιολογήσουν την ύπαρξή τους, ούτε πρόσφεραν κάτι θετικό στο άμεσο περιβάλλον τους και το κοινωνικό σύνολο.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός όμως είναι και οικονομικός θεσμός, γιατί συντελεί έμμεσα στην αύξηση της παραγωγής και μείωση του κόστους της, την ελάττωση των εργατικών ατυχημάτων, και γενικότερα συμβάλλει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου της χώρας όπου εφαρμόζεται.

Για την επίτευξη του σκοπού του ο επαγγελματικός προσανατολισμός, χρησιμοποιεί μια συνεχή διαδικασία, την ίδια πάντοτε, ανεξάρτητα από την ηλικία

των ατόμων και τα εφαρμοσμένα συστήματα. Οι αρχές και οι μέθοδοι του επαγγελματικού προσανατολισμού βασίζονται στα δεδομένα της ψυχολογίας, της οικονομίας και των απαιτήσεων των επαγγελματιών.

Η έκταση των μέσων και μεθόδων εφαρμογής του επαγγελματικού προσανατολισμού διαφέρει από χώρα σε χώρα. Η εφαρμογή τους εξαρτάται από την οικονομική εξέλιξη της χώρας και τις μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας. Εξασφαλίζεται όμως η ελεύθερη εκλογή του ατόμου έτσι, ώστε αυτό να αισθάνεται υπεύθυνο, τόσο απέναντι του εαυτού του όσο και απέναντι της Κοινωνίας.

Ανεξάρτητα από το βαθμό αναπτυξίας μιας χώρας, για να εφαρμοστεί ο επαγγελματικός προσανατολισμός πρέπει να κατανοηθεί ο σκοπός του, να οργανωθεί το ενδεδειγμένο διοικητικό σύστημα και να βρεθεί το κατάλληλο επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό.

Τα μέσα του επαγγελματικού προσανατολισμού είναι απαραίτητα να βρίσκονται στη διάθεση όλων των ενδιαφερομένων και ιδιαίτερα: α) των εφήβων, συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών, που έχουν ανάγκη συμβουλών σχετικών με την είσοδό τους σε ένα επάγγελμα ή με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, β) των ενηλίκων, οι οποίοι έχουν ανάγκη συμβουλών που αναφέρονται στην εκλογή ενός επαγγέλματος ή στην επαγγελματική τους αναπροσαρμογή.

Τα προγράμματα του επαγγελματικού προσανατολισμού προσπαθούν να πληροφορήσουν και να δώσουν μία συστηματική και συντονισμένη βοήθεια στα άτομα, τα οποία ενδιαφέρονται να προετοιμάσουν την επαγγελματική τους εκλογή.

Κατά το μεταβατικό στάδιο από τη σχολική στην επαγγελματική ζωή οι έφηβοι πρέπει να βοηθούνται με συμβουλές ή άλλα μέσα, να γνωρίσουν τον εαυτό τους, τις κλίσεις τους, τις ικανότητές τους, τα ενδιαφέροντά τους, τις απαιτήσεις των επαγγελμάτων, ώστε να μπορέσουν να προβούν στην εκλογή του κατάλληλου επαγγέλματος ή να ακολουθήσουν μία εκπαίδευση.

Εκτός όμως από τους εφήβους ειδικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των ενηλίκων, όταν αυτοί παρουσιάζουν προβλήματα που αναφέρονται στην εκλογή της κατάλληλης εργασίας ή βρίσκονται μπροστά σε μια επαγγελματική αναπροσαρμογή.

Οποιοδήποτε και αν είναι το εφαρμοζόμενο σύστημα επαγγελματικού προσανατολισμού σε κάθε χώρα, είτε εφαρμόζεται ο σχολικός προσανατολισμός ή ο εξωσχολικός στα πλαίσια των υπηρεσιών απασχολήσεως ή ακόμη εφαρμόζονται ταυτόχρονα και τα δύο συστήματα, πράγμα που είναι και το καλύτερο, βασική αρχή είναι η μελέτη του ατόμου με την έρευνα της προσωπικότητάς του, της διανοητικής, σωματικής, συναισθηματικής εξέλιξής του και την αξιολόγηση και συσχέτιση των σχολικών, οικογενειακών, κοινωνικών, επαγγελματικών δεδομένων και των άλλων ενδιαφερόντων του. Κατά συνέπεια για να καταλήξει ο ψυχολόγος - Σύμβουλος σε μια συμβουλή που το ενδιαφερόμενο άτο-

μο μόνο του θα ζητήσει, πρέπει τα δεδομένα των κριτηρίων (Tests) της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, με τα οποία εκτιμάται το διανοητικό επίπεδο και ανακαλύπτονται οι ικανότητες και τα ενδιαφέροντα, να συσχετιστούν με τα δεδομένα της κοινωνικής και οικογενειακής καταστάσεως του ενδιαφερομένου και των απαιτήσεων των επαγγελμάτων.

Στην Ελλάδα ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού καθιερώθηκε από το έτος 1953.

Το Υπουργείο Παιδείας πρώτο, με ένα Β.Δ. το 1953, προέβλεψε τη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των μετεκπαιδευομένων καθηγητών και διδασκάλων στο έργο του επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και των σπουδαστών των Παιδαγωγικών - Ακαδημιών.

Επίσης με σχετική εγκύκλιο αναγνωρίστηκε, ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός θα αποτελέσει μέρος του σχολικού προγράμματος στα σχολεία Μέσης Εκπαιδεύσεως. Μόλις το έτος 1976 όμως, άρχισε η εφαρμογή διδασκαλίας του Ε.Π. στα Γυμνάσια, αλλά και πάλι σε περιορισμένη κλίμακα.

Πιο μεγάλη δραστηριότητα ανέπτυξε το Υπουργείο Εργασίας, το οποίο, ευρισκόμενο μπροστά στην αυξανόμενη βιομηχανική και τεχνολογική εξέλιξη της χώρας και την έλλειψη επαγγελματικά και τεχνικά καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, εισήγαγε με το Ν.Δ. 2656/53 τον θεσμό του επαγγελματικού προσανατολισμού στα πλαίσια της απασχολήσεως.

Η υπηρεσία επαγγελματικού προσανατολισμού στα πλαίσια του Υπουργείου Εργασίας επιδιώκει τον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων και ενηλίκων, που ζητούν εργασία καθώς και την επιλογή υποψηφίων για τις σχολές Μαθητείας, νέων ηλικίας 14-18, ετών και των ενηλίκων ηλικίας 18-45 ετών για τα κέντρα Ταχυρρυθμού εκπαιδεύσεως και γενικότερα τον επαγγελματικό προσανατολισμό του εργατικού δυναμικού της χώρας μας.

Με το ίδιο Ν.Δ. ιδρύθηκε στην Αθήνα από το Υπουργείο Εργασίας, Κέντρο Ψυχοτεχνικών Ερευνών, το οποίο προετοίμαζε τα μέσα εφαρμογής του επαγγελματικού προσανατολισμού, (μεταφράσεις Tests, προσαρμογή και στάθμισή τους στα ελληνικά δεδομένα).

Το έτος 1969 λόγω ταχύτερας αναπτύξεως της οικονομίας της Ελλάδος, εμφανίζεται εντονότερη η ανάγκη εφαρμογής του επαγγελματικού προσανατολισμού στα πλαίσια της απασχολήσεως.

Με το Ν.Δ. 212/69, ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, κατέστη αρμόδιος για την εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού του εργατικού δυναμικού, αύξησε τη δραστηριότητα της Υπηρεσίας Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Έτσι, με σχετική απόφαση του Διοικητή του ΟΑΕΔ, το Κέντρο Ψυχοτεχνικών Ερευνών μετονομάστηκε σε Πρότυπο Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού Αθηνών. Σε όλες τις Περιφερειακές Διευθύνσεις άρχισαν να λειτουργούν από τότε τμήματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και

στις μικρές πόλεις γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Επίσης σήμερα λειτουργεί άλλο ένα πρότυπο κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Θεσσαλονίκη.

Η Υπηρεσία Επαγγελματικού Προσανατολισμού του ΟΑΕΔ εφαρμόζει ολοένα εκσυγχρονισμένα προγράμματα πολλαπλής δραστηριότητας, τόσο στον τομέα της τοποθέτησεως σε εργασία, όσο και στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισεως των εργαζομένων.

Επίσης ο ΟΑΕΔ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, εφαρμόζει κάθε χρόνο πρόγραμμα ομιλιών στα Γυμνάσια και Λύκεια για την ενημέρωση των μαθητών πάνω στη σημασία της ορθής εκλογής του επαγγέλματος, γύρω από τον κόσμο των επαγγελματιών και γενικά πάνω στον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Ο σκοπός και η σημασία του επαγγελματικού προσανατολισμού (Ε.Π.)

Αν και αρκετά έχουμε πει ως τώρα πάνω στο θέμα αυτό, μία περιληπτική έκθεση των σκοπών και της σημασίας του Ε.Π. κρίνεται σκόπιμη. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός σκοπό του έχει να βοηθήσει το άτομο να κατευθυνθεί προς το είδος της επαγγελματικής δραστηριότητας που ταιριάζει καλύτερα στο πνευματικό του επίπεδο, στα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις του.

Προσφέρει, μεθοδικά και υπεύθυνα, βοήθεια σε νεαρά κυρίως άτομα, για την ορθή εκλογή, σωστή προετοιμασία και επιτυχή άσκηση ενός επαγγέλματος. Η βοήθεια αυτή, που συνίσταται στον έγκαιρο προβληματισμό των νέων, την υπεύθυνη ενημέρωσή τους και την παροχή επαγγελματικής συμβουλής, έχει ως προϋπόθεση τη συστηματική μελέτη των επαγγελματιών, της αγοράς εργασίας και των δυνατοτήτων επαγγελματικής εκπαδεύσεως, καθώς και τη διερεύνηση των ικανοτήτων και της προσωπικότητας των νέων, με επιστημονικά μέσα.

Εκτός από αυτά βοηθάει το νεαρό άτομο, να αποκτήσει τα απαιτούμενα εφόδια για να αποδώσει στον επαγγελματικό τομέα προς τον οποίο προσανατολίστηκε, να μπει στο επάγγελμα και να ευδοκιμήσει σ' αυτό.

Επιπλέον για να πετύχει τους στόχους του, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός προσπαθεί να γνωρίσει το άτομο, να δει με τι «άνθρωπο έχει να κάνει» και μετά με τη στενή συνεργασία και του προσανατολιζομένου ατόμου, αναζητεί μεταξύ όλων των επαγγελματιών εκείνο που ταιριάζει περισσότερο στη φύση και τις δυνατότητές του.

Η όλη του προσπάθεια στηρίζεται σε μια συνεχή διαδικασία η οποία αρχίζει από τα πρώτα χρόνια της φοιτήσεως του παιδιού στο σχολείο, για να φτάσει σε προχωρημένη σχολική βαθμίδα στο αποκορύφωμα, στην τελική απόφαση